

ÖYKÜ YAZMANIN SIRLARI

Orhan Duru (İstanbul, 18 Aralık 1933 - 25 Ocak 2009) Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ni bitirdi (1956). Bir süre veterinerlik ve aynı fakültede asistanlık yaptıktan sonra gazeteciliğe yöneldi. 1961'de *Ulus*'ta başladığı mesleğini 1993'e dek *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Güneş*, *Hürriyet* ve Star TV'de sürdürdü; bir süre *Yeni Yüzyıl* gazetesinde yazdı. İlk öyküsü "Kadın ve İçki" 1953'te *Küçük Dergi*'de çıktı. *Mavi*, *Evrım*, *Yeni Ufuklar*, *Pazar Postası*, *Yelken* ve *Dost* dergilerindeki ürünleriyle dikkat çekti. "a Kuşağı" ve "Mavi Hareketi" yazarları arasında yer aldı; 1950 Kuşağı öykücülerinde öne çıkan isimlerden biri oldu. "Ağır İşçiler" adlı öyküsüyle 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması'nda başarı ödülünü, *Sarmal* ile 1996 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, *Fırtına* ile 1998 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı.

Öykü: *Bırakılmış Biri* (1959), *Denge Uzmanı* (1962), *Ağır İşçiler* (1974), *Yoksullar Geliyor* (1982), *Şişe* (1989), *Bir Büyülü Ortamda* (1991), *Sarmal: Toplu Öyküler* (1996), *Fırtına* (1997), *Yeni ve Sert Öyküler* (2001), *Düşümde ve Dışında* (2003), *Kazı* (2006), *Küp* (2008), *Sarmal: Bütün Öyküleri I* (2011), *Boğultu: Bütün Öyküleri II* (2011).

Deneme: *Hormonlu Kafalar* (1992), *İstanbulun* (1995), *Tango Geceleri* (1999), *Durgun ve İşsiz* (2004), *Öykü Yazmanın Sırları* (2008), *Roman Medyadan Önce Gelir-Seçme Yazılar* (2012).

Roman: *Az Roman* (2012).

Öbür kitapları: *Kıyı Kıyı Kent Kent* (1977; 1987'de *Mavi Gezi* adıyla genişletildi), *Kıyas-ı Enbiya* (1979; Cihat Burak'ın desenleriyle), *O Pera'daki Hayalet* (1996; Sezer Duru'yla birlikte), *Ferit Edgü & Yüksel Arslan'a Gençlik Mektupları (1957-72) / "27 Mayıs" Günlüğü (1959-62)* (2015), *Yüksel Arslan: İlişki, Davranış, Sıkıntılara Övgü'den Arture'lere (1955-1970)* (2016).

Çeviri ve Uyarlamalar: *Sierra Madre'nin Hazineleri* (B. Traven), *Gizli Tarih* (Prokopius), *Çağdaş Fizik'te Doğa* (Werner Heisenberg, Vedat Günyol'la birlikte), *Amerika* (Ginsberg ve Ferlinghetti, Ferit Edgü'yle birlikte), *Durdurun Dünyayı İncecek Vâr* (Antony Newley ve Leslie Bricuss), *Sınırdaki Ev* (Slawomir Mrozek), *Üzbik Baba* (Alfred Jarry'nin *Kral Übüsünden*).

Orhan Duru'nun
YKY'deki kitapları:

- Hormonlu Kafalar (1992)
İstanbulun (1995)
O Pera'daki Hayalet (1996)
Sarmal - Toplu Öyküler (1996)
Kıyas-ı Enbiya (1997)
Fırtına (1997)
Tango Geceleri (1999)
Küp (2008)
Sarmal - Bütün Öyküleri I (2011)
Boğultu - Bütün Öyküleri II (2011)
Roman Medyadan Önce Gelir - Seçme Yazılar (2012)
Ferit Edgü & Yüksel Arslan'a Gençlik Mektupları (1957-72)
"27 Mayıs" Günlüğü (1959-62) (2015)
Yüksel Arslan: İlişki, Davranış, Sıkıntılara Övgü'den
Arture'lere (1955-1970) (2016)
Mavi Gezi - Pirî Reis'in İzinde (2016)
Durgun ve İşsiz (2016)
Bırakılmış Biri (2019)
Denge Uzmanı (2021)
Ağır İşçiler (2021)
Yoksullar Geliyor (2021)
Şişe (2021)
Öykü Yazmanın Sırları (2021)

ORHAN DURU

Öykü Yazmanın Sırları

Deneme

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5862
Edebiyat - 1687

Öykü Yazmanın Sırları / Orhan Duru

Kitap editörü: Murat Yalçın
Düzeltili: Filiz Özkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Kapak fotoğrafı: Ara Güler
Copyright: Ara Güler Doğuş Sanat ve Müzecilik A.Ş.
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Merve Çakıroğlu

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar / İstanbul
Telefon: (0 212) 693 00 08
Sertifika No: 36150

1. baskı: Karakutu Yayınları, Şubat 2008
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ekim 2021
ISBN 978-975-08-5136-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2018
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/yapikrediyayinlari](https://www.facebook.com/yapikrediyayinlari)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

- Niçin Öykü Yazıyorum? • 7
- İki Çeşit Öykü Yazma Yöntemi • 8
- Öykü ve Merak • 10
- Öykü Nasıl Olmalı? • 11
- Öyküde Deyiş ve Biçemin Önemi • 12
- Öyküyle Didişmek • 13
- Öykü Düş Gücü İster • 16
- Öykücülükte Uyanış • 19
- Öykü Dil Kalıplarını Kırmalı • 21
- Öyküler Peşinizi Bırakmaz • 26
- Öykü Yazmanın Pratik Yolu • 28
- Öykü Bir Tutkudur • 31
- Öykü Zor Bir İş • 33
- Öyküde Kurgu Olmalı • 35
- Öykünün Kendi Gerçeğini Yakalamalı • 37
- Öykünün Başlangıç Noktası Olmalı • 39
- Öykü Bir Yanılsama Sanatıdır • 41
- Öyküde Gerçeklik ya da Toplumsal Gerçeklik • 42
- Bilimkurgu Geleceğin Habercisi • 46
- Olasılıklar Yazını Bilimkurgu ve Bu Yazının Gelişmesi • 49
- Bilimkurgu Nereden Kaynaklanıyor? • 54
- Polis Var, Polisiye Yok! • 56

Niçin Öykü Yazıyorum?

“İçimden geldiği için” diye yanıtlayabilirim bu soruyu. Gerçekten de insan içinden gelmiyorsa pek bir şey yapamaz. Özellikle yazın evreninde bu böyle. Gene de “İçimden geldiği için yazıyorum” demek kolay bir yanıt olur. “Tam olarak niçin yazdığımı bilmiyorum” diye yanıtlasam bu daha kolay bir yanıt sınıfına girer. Sıkıntı içinde de olsa başka bir yanıt aramalıyım. Tam bir yanıt bilemiyorum. Ama böyle düşünüyorum. Başka yazarlar niçin öykü yazıyor? Kimi ün kazanmak için, kimi etkili olmak için... Bunlar da kolay yanıtlar yine.

Bu soruya daha inandırıcı yönden yaklaşmak gerekiyor. Belki basitçe, konuyu bir iletişim sorunu olarak alabiliriz. Öykü yazarak ya da roman yazarak düşündüğümüz kimi şeyleri iletmek, başkalarını etkilemek istiyoruz. Yani iletişim haber iletmekten başlıyor. Daha ince noktalara ve derinlere inerek yazın aracılığıyla iletişim kurmaya kadar gidiyor. Bir ozan niye şiir yazıyor? İçinden geçen duyguları ve düşünceleri iletmek istiyor başkalarına, topluma ve insanlığa... Kimi zaman bir mısra, bir beyit, yüzlerce sayfalık araştırmadan binlerce sayfalık yazıdan daha etkili olabiliyor. Öyleyse belki de sorunun gizemi iletişimde saklı. İnsanoğlu bu. Kendi çevresini sürekli değiştirmek istiyor.

Böyle bir istem ortaya çıktığında ben kişi olarak anlatmak istediklerimi öykü biçiminde yazmayı yeğliyorum. Başka biçimlerde de yazıyorum. Ama en çok öyküyü seviyorum. Yazdığım öyküyü önce kendim beğenmeliyim. Her öykü yazışımında ve “oldu” diye noktalayışımında bir çeşit rahatlama duyuyorum. Üzerimden bir yük kalkmış gibi oluyor. Sanki ağırlıklarımı atıyorum sırtımdan. Öykü, yazarın bir kimlik sorunu olarak çıkıyor karşısına. Bu açıdan öykünün nasıl yazıldığını düşünmek ve irdelemek gerek.

İki Çeşit Öykü Yazma Yöntemi

Yürürken, yemek yerken, gece uyurken, düş görürken ya da görmezken, bir yerlere yolculuk yaparken öykü düşünürüm hep. Karşılaştığım küçük bir olay, duyduğum bir söz, bir değerlendirme, bir esin verir hemen bir öyküye. Küçük notlar alırım. Aklıma gelen öykü konusunu kafamda evirir çeviririm. Olgunlaşmasını sağlarım böylece. Sonra günün birinde oturup yazarım öyküyü. Bu kullandığım yöntemlerden biri. Öykü olgunlaşmış bir biçimde kâğıda dökülür. Bir anda sonuçlanır. Belirli bir biçim almıştır. Başka bir yöntemdeyse daha ilk günlerde girişirim öyküyü yazmaya.

O zaman çoğunlukla istediğim gibi bir şey çıkmaz. İstedğim nitelikte bir öykü olmaz. Çoğunlukla bir taslak olarak kalır. Uzun bir didişme sürecine girerim o zaman. Düzeltmelerden sonra istediğim bir biçim alır. Kimi zaman yayımladığım bir öyküyü bile yeniden elden geçirmek gereğini duyarım. Bu da acılı ve zorlu bir çaba gerektirir. Bir çeşit inatlaşma ve ürünle boğuşma...

Kısacası iki türlü yazış biçiminden ve yönteminden söz etmek istiyorum. Biri bir fıskırma gibi gelir. Ve yazılma işi kısa sürede sona sürer. En iyisi bu. Ama bu noktayı yakalamak kolay değildir. Başka türlüysüyse kâğıt üzerinde uzun çabalar gerektirir. Bitinceye ya da “tamam, oldu” deyinceye dek... İki türlü yazış biçimini de uyguluyorum. Bugün bile taslaklar, öykü konuları, defterlerimi, dosyalarımı dolduruyor. Bu bitmeyen bir çaba... Arada bir onları çıkarıp bir çekidüzen vermek için uğraşırım. Kısacası bu uğraşım sonu yok gibi bir şey. Kendimi hiçbir konuda özellikle öykü konusunda ustalaşmış görmüyorum. Her zaman heyecanla titriyorum. Her zaman biraz amatör olduğumu düşünüyorum ve ürküyorum ama amatörük hiç eksilmemeli diye de düşünüyorum.

Kolayca, çalakalem düzgün yazabilen yazarlardan değilim. Yazdıklarım hep düzeltmeler ve çıkmalarla doludur. Okurlarım belki bunu sezmez ama o noktaya gelinceye dek çektiklerimi ancak kendim ölçebilirim. Öykülerim sadece kişisel ya da bireysel bir uğ-

raş diye düşünülemez. Yazdıklarımla bir şeyler anlatmak istiyorum. Okurlarıma kimi görüşlerimi ve tavırlarımı yansıtmak istiyorum.

Ele aldığım konular içine her şey girer. Dostluklar, aşklar, tutkular, barış ve kavga, kıskançlıklar, bencil kabalıklar, açgözlülükler, iğrençlikler, eşitsizlik ve haksızlıklar, korkular, duyarlılıklar, utanmazlıklar ve daha başka tüm insan davranışları... Bütün bunları bulabilirsiniz öykülerimde...

Bunları yazarken bir yandan da karamizahı, bir yandan fanteziyi, düşsel bir anlatımı kullanırım. Çok daha önemlisi, kasvetten ve asık yüzlülükten kurtulmak isterim. Toplumla, evrenle, başkalarıyla, inançlarla, kendime göre bir savaşım vardır. Öykücünün ve yazarın temel görevi sayarım böyle bir savaşı. Bu arada başka bir noktayı da düşünmeliyiz. İnsanların genellikle düşlere ve masallara gereksinimi vardır. *Binbir Gece Masalları*'ndaki öyküler niçin yazılmış olabilir? Topluma ve insanların kafasındaki düş kurma gereksinimine bir yanıt olarak. Ben de bir ölçüde öyle algılıyorum öykücülüğümü...

Öykü ve Merak

Kendimi Aydınlanmacı bir aydın sayıyorum. Her şeye merakım var. Tüm duyurgalarım açık. Evreni, doğayı ve insanlar topluluğunu en geniş bir biçimde kavramak istiyorum. Merak denilen olguya sınır tanımıyorum. Her şeyle ilgileniyorum.

Gezilerle, yeni yerler görmekle, çeşitli inançları bilmekle ilgileniyorum. Başka ülkeleri görmek istiyorum. Eski kitaplara meraklıyım. Yeni kitaplara meraklıyım. Yeni yazarları elimden geldiğince izlemeye ve anlamaya çalışıyorum. Doğaya ve hayvanlara ve bitkilere meraklıyım.

Eski Yunan, Roma ve Bizans tarihlerine de meraklıyım. Kendi yazınıma (kapsamlı bir biçimde en eskilerini de kavrayarak) meraklıyım. Yeniliklerden yanayım. Dünyaya olumlu gözlerle bakıyorum ve bakmaya çalışıyorum.

Çevre sorunlarının en önemli sorunlardan biri olduğuna inanıyorum. Yıllar önce kimse bu konularla ilgilenmezken eşim Sezer Duru ile birlikte bu konuda bir kitap bile yayımlamıştık. Tüm olumsuzluklara karşın toplumumuzun bir gün uygar dünya içinde yer alacağına inanıyorum. Şimdiden bu boyutlara erişmiş yazarlarımız var. Onlarla gurur duyuyorum. İleri adımlar atmalıyız. Bağnazlıktan, kör inançlardan ve baskılardan kurtulmak gerekiyor. Öykülerimde ve yazılarımda bu amaçları gerçekleştirmeye çalışıyorum.

Öykü Nasıl Olmalı?

Öykü bir kurgu ürünü... Roman gibi bir ölçüde. Aralarında ayrım var. Ama bir olayı ya da bir tasarımı öyküleştirmek ve onu başka bir biçime sokmak zorundayız. Kısacası öyküyü kafamızda kuruyoruz. Kurarak büyütüyoruz ve bir noktaya geliyoruz.

Yazarların bir bölümü güncel olayları, o olaylar üzerindeki değerlendirmelerinde gördüklerini ve karşılaştıklarını yazıyorlar. Kısacası anılarını öykü gibi yazıp “öykü” başlığı altında sunuyorlar okurlara. Ben bu tür ürünlere öykü diyemiyorum. Güncel olaylarla, öykünün kendi gerçeği ve gerçek içinde gelişen olaylar arasında kesin bir ayrım var. Öncelikle güncel gerçek akıl almaz çoklukta ayrıntılarla doludur. Oysa bir öyküde o kadar ayrıntıya gerek yoktur. Ancak öykünün akışıyla ilgili ayrıntılara yer verilebilir.

Başka bir örnek vermek gerekirse, diyelim ki Susurluk Olayı gibi bir gerçeği yazmak istediniz. Tüm belgeleri topladınız ve bunları yaşamda olduğu gibi anlattınız. Ortaya bir öykü çıkmaz. Çıksa çıksa bir araştırma yazısı çıkar. Böyle bir anlatımda gerçeğe de tam olarak ulaşamaz, o başka. Ama Susurluk Olayı'ndan yola çıkarak ya da oradan esinlenerek bir öykü, belki bir roman yazılabilir. Böyle bir kurgu ürünü, güncel yaşamdaki ayrıntıları anlatmasa da kendi kurgusu içinde ayrı bir dünya yaratarak okuru daha etkileyici bir gerçeklik düzeyine ulaştırabilir.

Buradan şunu anlıyoruz. Öykünün bir kendi gerçeği var. Bu gerçek, öykü biçiminde yazıldığı zaman gerçekçi ve inandırıcı olmaz gerçekte. Öykü yazarken öykünün kendi iç kurgusuna önem vermek gerekir güncel gerçeklerden daha çok.

Öyküyle roman arasında ne gibi bir ayrım olduğu sorulur genellikle. Bunu şöyle yanıtlayabilirim. Öykü daha çok olaya dayanır. Kişiler silik kalır. Romandaysa kişiler ve kişisel tanımlamalar öne çıkar. Kısacası başka bir deyişle, romanlar kişilere, tiplemelere, öyküyse olaylara dayanır: Öykünün daha dinamik olması gerekir. Bu nedenle gereksiz bir ayrıntıya yer yoktur öyküde.

Öyküde Değiş ve Biçimin Önemi

Her yazın ve sanat ve sanat dalında olduğu gibi öykü yazarlığında da belli bir anlatım biçimine, belli bir deyişe ulaşmak gerekir. Kendinize özgü bir deyişiniz yoksa, belli bir anlatım stiline ulaşamamışsanız, tüm çaba boşa gidebilir. Öykü bir çeşit anlatımdan kaynaklanır. Okurlarınız anlatımını bir bakışta görmeli ve anlamalıdır. Buna erişmek de dil üzerinde çalışmaktan, dile özen göstermekten geçer.

Bir yandan toplumun genel dil anlayışına ulaşacaksınız ve onun içinde kendinize özel bir yer ayıracaksınız. Değiş ya da üslup insanın kendisidir. Böyle derler eskiler. Öykücü de kendi deyişini bulmalıdır öyleyse. Şunu belirteyim, bu arada bugün bile kendi deyişimi daha ileri boyutlara ulaştırmak için çaba harcıyorum. Bu kesintisiz sürekli bir çaba. Bu çabayı biçimsel bulanlara şunu söyleyebilirim. Biçimle yaşam ve gerçekler arasında çok yakın bir ilişki olduğunu unutmayalım...

Öyküyle Didişmek

Çoğu kez kendi kendime sorarım. Niye öykü yazmaya başladım, nasıl oldu da sürdürdüm öykü yazmayı? Yanıtı şöyle olmalı: Öykü bana kafa tutuyordu, zorluk çıkarıyordu, önemli bir soru olarak dikiliyordu. Bu sorunu çözmedikçe rahat edemeyeceğimi biliyordum. Bu nedenle öykü yazmaya başladım. Ve bugüne kadar getirdim bu çabayı. Kısacası öykü demek, bir çeşit zorluk demektir. O zorluğu aşincaya dek rahat edemezsiniz. Ya da ben rahat edemem. Öykü cebelleşmek ister ve uğraş ister. Bunların altından kalkıncaya dek epey terlersiniz. Sonuçta getirisi nedir? Onu şöyle yanıtlayabilirim; bir büyük işin sonunda elde edilen büyük ve derin bir başarı duygusu. Gevşeme ve öykünün sonunu getirmenin mutluluğu... İşte getirdiği de böyle anlatılabilir.

Onun dışında öykü taş gibi sert olabilir. Granit gibi sağlam ve yoğunluk isteyebilir. Başiboşluğu hiç sevmez. Bunların dışında başkaları da yazıyor diye öykü yazarım. Şimdi kimse öykü yazmasaydı dünyada öykü yazmayan bir kişi bulunmasaydı kalkıp öykü yazar mıydım? Sanmıyorum. Ashnda şairler de başkaları şiir yazıyor diye, romancılar da başkaları roman yazıyor diye şiir ve roman yazarlar. Peki, bunların bir ilki yok mudur? İlk öykü yazarı, ilk şiir yazarı, ilk roman yazarı biri yok mudur? Var olduğunu sanmıyorum. Bu gereksinim de iletişim isteğinden doğuyor. İnsanlar genelde bir şeyler anlatmaya çalışıyor. İçinden geçenleri ya da başından geçenleri başkalarına aktarmaya çalışıyor. Bu sırada yazın dediğimiz olay çıkıyor. Öykü, şiir ve roman hep başka anlatım biçimleri. İnsanın başından bir olay geçmişse başkalarına anlatmak istiyor. Anlatırken bunu değiştiriyor. Daha ilginç olsun ve daha çok dinlensin diye biraz yalan katıyor anlattıklarına. Ortaya ilkel biçimiyle bir öykü, bir roman çıkıyor. Hepsinin bir ilki olmalı. Sonra başta şiirin ağırlığı olmalı. Bunu destanlardan ve halk ezgilerinden anlıyoruz. Sonra düzyazı biçimine dönüyor anlatılar. Oradan öyküye geçiyoruz. Bu da biraz sıkıntılı oluyor.

Her şeyden önce şiirin geldiğini benimsiyorum. Bunu destanlardan anlıyoruz. Böylece insanlar olan bitenin içyüzünü, geçmişte olanların, bugün olmakta olanların, gerçek yönlerini öğrenebiliyor. Demin de belirttiğim gibi bir çeşit iletişim aracı bu. Ama sonra geliyor bu araç. Oradan öyküye atlıyor. Ardından romana... Böylece bu gelişme başka noktalara ulaşıyor. Başka üstün noktalara erişiyor. İletişim olarak ele alırsak yazının bütününe başka bir soru sorulabilir. İletişim bir haberleşme olarak sayılırsa o zaman hepsinin önünde haber vermek açısından gazeteci önde gelmez mi? İyi bir haberin öyküden ve romandan daha öne ve öteye gitmesi gerekmez mi? Arada gene de ilişki olduğunu sanıyorum. Çoğu gazeteciler aynı zamanda roman yazarı olmak ister. Hemingway bunlardan biri değil mi? Haber yazmak için dünyayı dolaştı. Savaş alanlarında çalıştı. Sonra da ünlü bir romancı oldu. Hem de en ileri gelen roman yazarlarından biri... Bunun benzeri başka örneklerde bulunabilir.

Bu noktada başka incelikler arayabiliriz. İletişimden yola çıkarak şiirin öteki anlatı sanatları içinde en ince, en karmaşık biçim olduğunu söyleyebiliriz. Şiirle çok incelik gereken duygular, en derin kavramlar ve söylemler dile getirilebilir. Ya da bunların dışına çıkarak çok soyut anlatımlara uzanılabilir. Öykü ve romandaysa verilecek güncel haberlere daha bağlı kalabiliriz. O noktada da röportajla düz anlatımın ötekilerden ayrımı ortaya çıkar ya da çıkmalıdır. Burada bütünüyle güncel yaşama, güncel olaylara bağlı kalırsak tam anlamıyla bir öykü yazmış olmayız.

Öykünün daha çok düş gücü istediğini biliyorum. Düş gücü ve yoğunluk istiyor kuşkusuz. Bunlara güncel yaşamda karşılaştığımız sıradan olayları katarsak ya da bu çeşit, yüzeysel olaylara ağırlık verirsek, yazdığımız öyküden beklediğimiz tadı alamayız. Bambaşka bir ürün çıkar ortaya. Yazılanlar inandırıcı olmaz.

Öykü deyince yazdığım yapıtın olaylara dayanması gerektiğini sanıyorum. Öyküde ağırlık olaylara verilmeli. Olaylar deyince günlük olayları anlatmıyorum. Düşsel olaylar da olabilir. Bilimkurgusal olaylar da olabilir. Geçmişe ya da geleceğe dalabiliriz. Düş kurabiliriz. Ama yazdığımız ürün bir olay anlatmalıdır temelde.

Başlangıçta öykü yazabilmek için başkalarının öykülerini de okumak gerektiğini, başkalarından esinlenmek zorunluluğunu anlatmıştım. Öne sürmüştüm. Sanıyorum öykü yazarlarının çoğu

bunu yaptı. Geriye dönüp baktığımda, okulda aldığım eğitimin de bu konuda yardımcı olduğunu görüyorum. Eski yazarlarımızı, eski öykücülerimizi ve romancılarımızı oradan öğrenmiştik. Onlar gibi yazmak istemesek de bu böyle. Daha sonra başka dillerden çevrilen klasiklere geldi sıra. Lise sıralarında okurken böylece önümüzde yepyeni ufuklar açıldı. Klasiklerin özellikle bizim kuşağımız üzerinde bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Öykü alanında önce Rus klasiklerinin etkilerini düşünüyorum. Gogol, Çehov gibi yazarlar. Rusya'nın yetiştirdiği büyük roman yazılarını bir yana bırakırsak Gogol ve Çehov öyküde çağdaş yazına damgalarını vurdular. Ve büyük bir açılım sağladılar. Evrensel boyutta. Ruslar dışında Fransız yazarları da etkiledi beni. Örneğin Voltaire hem filozof hem de öykü yazarı olarak. Aydınlanma döneminin en önemli düşünürlerinden biri olan Voltaire gerçi öyküyü kendi düşüncelerini anlatabilmek için araç olarak kullandı ama öyküleri ilginçliğini ve etkileyici gücünü yitirmedi. Voltaire'nin *Zadig*, *Candide* ve *Micromègas* adlı öyküleri kolay kolay unutulmaz.

Bunların izinden giderek öteki ülkelerin klasik ve çağdaş öykü örneklerini de ele alabiliriz. Bunların içinde esinlenebilecek, yararlanılabilecek pek çok örnek var. Ayrıca her gün yeni ve heyecan uyandırıcı yazarlar ve anlatıcılar çıkıyor ortaya. Bu noktada içimize kapalı değil, her yeniliği zorlayan ve yenilikler peşinde olan bir tavır içinde olmalıyız. Bizi bekleyen görev de bu.

Öykü Düş Gücü İster

Öykü düş gücü ister. Öykü hem düşlerden hem de yaşamdan kaynaklanır. Yalınlık, fantezi ve kurgu ister. Kimi zaman ayrıntılar üzerine kurulur ve yapılanır. Çağdaş öykücülükse gizemli bir anlatımla bir arada gider. Kısacası öykücülük zor bir yazım türüdür. Kendini bırakmaya gelmez. Uluorta ve düzensiz bir yöntem izleyemezsiniz. Üstelik yazarın belleğinin kendine özgü bir anlatım biçimine sahip olmasını da gerektirir.

Öykü örneklerini eski çağlarda her ülke yazınının şurasında burasında buluruz. En eski örneklerden biri Samsatlı Lukianos'un yazdıklarında var. "Olmuş Bir Öykü" adlı öykü tümüyle düşsel bir Ay'a seyahatle Ay'da yapılan savaşları anlatır. Aslında yazar, ünlü tarihçi Herodot'la ve onun yazdıklarıyla alay etmektedir. Bu gibi öyküler kimi zaman destansı anlatımlar biçiminde çıkar ortaya... Doğu evreninde *Binbir Gece Masalları*'nı öykü örnekleri gibi düşünebiliriz. Bu öyküler bir çeşit toparlama ve seçki gibidir. Yazarı belli değildir. Kendi yazınımızda *Dede Korkut Masalları*'nı da öykü gibi algılayabiliriz. Bunlarda Dede Korkut anlatıcı olarak çıkar ortaya. Evliyâ Çelebi bile bir gezgin olmasına karşın, *Seyahatnâme*'sinin kimi yerlerinde öykü örnekleri vermiştir. Eskiden evlerde okunan kahramanlık öyküleri, kahvelerde meddahların anlattığı öyküler, genel olarak çağdaş öykücülüğün, geleneksel kaynakları olarak algılanabilir. Doğal olarak Batı dünyası yazınında da bu çeşit örnekler görüyoruz. Ancak Rönesans'tan ve Aydınlanma çağından sonra destansı anlatımlardan uzak, daha gerçekçi öyküler kaleme alınıyor. Ve bu örnekler daha çok yazarın dünya görüşünü, topluma bakışını ve amaçlarını anlatan bir görünüm alıyor. Böylece kimi yerlerde öykücülük bir yan ürün olarak çıkıyor ortaya. Örneğin filozoflar, ozanlar ve yazarlar kimi düşüncelerini öykü biçiminde anlatmayı yeğliyorlar. Bu çabalar öyle de olsa böyle de olsa öykücülüğün giderek gelişmesini ve güçlenmesini sağlıyor.